

IV. Právo poplatkové.

Smlouva společenská o společnosti komanditní podléhá poplatku, jenž se počítá dle smluvených vkladů majetkových dle stupnice II. (ne však pod 5 zl. z 1 archu).

O poplatku při komanditě na akcie viz čl. Společnost akciová.

Společnost komanditní na akcie viz Společnost akciová a Společnost komanditní.

Společnost obchodní tichá (čl. 250—265 obch. zák.).

I. Pojem.

Tichá společnost jest tu, jestli kdo v provozování obchodní živnosti jiného má podíl jistým vkladem na zisk a ztrátu; majitel závodu (komplementář) provozuje obchodní živnost sám pod svou firmou, účastník jest pouze tichým společníkem a poměr jeho k majiteli závodu na venek vůbec nevystupuje. Zákonné označení »tichá« společnost poukazuje k tomu, že při této obchodní společnosti se jedná o ryze vnitřní právní poměr, jenž třetích osob se nikterak nedotýká. Právní povaha tiché společnosti jest namnoze různě pojímána, neboť jedni jako Endemann, Hahn, Ruchelt pokládají smlouvu o tiché společnosti za smlouvu o zápůjčce, kdežto jiní, Thöl, Goldschmiedt, Anschitz považují tuto smlouvu za smlouvu innominální. Že však tichou společnost sluší vřaditi mezi smlouvy společenské, jest a zůstane vždy míněním panujícím. To plyne jasně i z ustanovení čl. 252, 254, 257 a 259 obch. z., z nichž jde bezpečně na jevo, že tichá společnost má veškeré známky společnosti, pro niž toliko vzhledem na zvláštní povahu její četné modifikace byly vytknuty. Ostatně již ob. obč. zák. uznává rovněž tichou společnost, neboť § 1204 mluví o tajných členech obchodní společnosti a vytýká skoro tytéž známky tiché společnosti jako obchodní zákon v čl. 250 a 251, ovšem s tím podstatným rozdílem, že § 1204 ve vkladu tajného člena spatřuje zápůjčku, »že tajní členové toliko část fondu zapůjčují« a v žádném případě neručí nad obnos zapůjčeného kapitálu. Ob. občanský zákoník řadí sice tichou společnost rovněž mezi společenské smlouvy, pokládá však přes to vnitřní poměr mezi tichým a veřejným společníkem do jisté míry za smlouvu o zápůjčce.

II Zřízení.

Ku zřízení tiché společnosti jest vždy zapotřebí smlouvy, jež však není vázána žádnou zvláštní formou, zejména též není třeba k její platnosti formy písemné (čl. 250 obch. z.). Tichými společníky mohou býti tudíž nejen osoby fyzické, nýbrž i právnické. Poněvadž majitelem živnosti jest jedině komplementář a jedině on na venek jest úplně zodpověden, má závod vésti výhradně pod svojí firmou a nesmí v obchodním rejstříku býti zanesen žádný dodatek, jenž by na společenský poměr poukazoval (čl. 251 obch. z.).

III. Právní poměr mezi komplementářem a tichým společníkem řídí se v první řadě společenskou smlouvou; v nedostatku takových ustanovení platí předpisy obchodního zákona. Z tohoto právního poměru plynou práva i povinnosti pro obě strany.

1. Povinnosti tichého společníka: Tento jest především povinen zaplatiti vklad, k jehož složení se zavázal. Vklad tento musí mítí majetkovou hodnotu, musí tudíž býti lze jej oceniti, může však pozůstávat z dávek nejrůznějšího druhu (mohou to býti hotové peníze, cenné papíry, zboží, práce); vklad se stane vlastnictvím komplementáře. Tichý

společník nemá na vedení obchodu vůbec žádného vlivu, leč že by bylo smlouvou nebo zákonem jinak stanoveno.

2. Práva tichého společníka:

a) Tichý společník má podobná práva jako komanditista. Jako tento, může žádati, aby mu písemně byla sdělena roční bilance, jejíž správnost může zkoumati; k tomuto účelu mu musí býti dovoleno též nahlédnouti ve veškeré obchodní knihy a papíry. Konečně může kdykoli ze závažných důvodů žádati u obchodního soudu, aby komplementář mu sdělil bilanci nebo podal jinaká vysvětlení a knihy a papíry předložil.

Z těchto ustanovení jasně plyne, že tichý společník není pouhým věřitelem komplementářovým, nýbrž že jej zákon pokládá rovněž za společníka, byť se i vyskytoval názor, že tato práva poskytuje zákon tichému společníku toliko k ochraně jeho vkladu, tudíž jediné jako zjišťovací prostředek pro jeho právo věřitelské, neboť názor tento nelze úplně srovnati s civilně procesními zásadami o pojištění věřitele. Návrh tichého společníka ve smyslu čl. 253 obch. z., aby mu byla roční bilance písemně sdělena a bylo mu dovoleno nahlédnouti v knihy a papíry, nemusí býti přiváděn k platnosti v cestě sporné, neboť soud o návrhu tomto rozhoduje dle svého volného uvážení, z čehož plyne, že není třeba k vydání příslušného nařízení prováděti řádné sporné řízení (roz. ze dne 13 ledna 1885 č. 407., časop. »Ger. Zeit.« r. 1885 č. 25). V koakursu komplementáře má tichý společník postavení věřitele, ovšem jenom potud, pokud jeho vklad přesahuje podíl ve ztrátě na něho připadající. Jestliže by byl nesplatil posud svůj vklad, může konkursní podstata na něm obnos odpovídající jeho podílu ve ztrátě vymáhati.

3. Práva a povinnosti komplementáře: Z dotčených práv a povinností tichého společníka plynou na druhé straně i povinnosti a práva komplementáře; zejména sluší zvláště vytknouti, že on jako majitel obchodní živnosti z jednotlivých právních jednání jest vůči třetím osobám výhradně oprávněn a zavázán.

IV. Zisk a ztráta.

1. Tichý společník má nárok na zisk, jež má komplementář vypočísti; o správnosti tohoto výpočtu může se tichý společník z bilance, knih a papírů přesvědčiti. Zisk, jenž dle toho na tichého společníka připadá, zůstává výhradně jemu, zejména nemusí tento na případné pozdější ztráty z něho ničeho navraceti. Jestliže tichý společník svůj podíl na zisku si nevyzvedne, nerozmnožuje se tím — jak tomu jest u veřejné společnosti — jeho vklad a rovněž není komplementář povinen platiti mu z nevyzvednutého podílu na zisku úrok. Pro oba případy však může smlouva jiné ustanovení obsahovati.

2. Ohledně ztráty ručí tichý společník toliko svým vkladem. Nebylo-li o výši podílu v zisku a ztrátě ve smlouvě ničeho ustanoveno, určí poměr ten soudce dle svého volného uvážení. I v tomto případě (čl. 254 obch. z.) rozhoduje soudce v řízení officiosním, podobně jako v případě čl. 253 obch. z., vyžádav si dle okolností dobrozdání kupeckých znalců.

V. Právní postavení tichého společníka vůči třetím osobám:

1. Byl-li proti zákonnému předpisu v obchodním rejstříku připojen k firmě komplementářově dodatek naznačující poměr společenský, ručí

tichý společník věřitelům osobně a solidárně. Sporna jest toliko otázka, zdali tomu tak jest i tenkrát, když tichý společník o tom nevěděl, že bylo jeho jméno ve firmu pojato, jednal li tedy bezelstně (bona fide). Tato otázka byla již v konferenci norimberské rozebírána a bylo k ní odpověděno kladně, poněvadž tato okolnost vůči osobám třetím jest nerozhodna; ovšem může tichý společník, byl-li bona fide, po případě žádati náhradu na komplementáři.

2. Sporno jest, zdali smlouvou může býti uděleno tichému společníku právo firmu zastupovati. Dahn tvrdí, že ano, poněvadž zákon to výslovně nezakazuje a naopak opětovně prohlašuje, že smlouvou mohou býti práva tichého společníka rozšířena. Pro názor Dahnův lze uvést též čl. 256 obch. z., jenž rovněž mluví o obchodech živnosti obchodní a nikoli o obchodech komplementářových, z čehož plyne, že, jestliže tento tichého společníka zmocnil, aby jej zastupoval, jest z jeho právních jednání jedině komplementář oprávněn a zavázán.

3. Zvláštní práva přísluší konkursním věřitelům vůči tichému společníku k tomu konci, aby se zamezily úmluvy mezi komplementářem a tichým společníkem na újmu konkursní podstaty; tak zejména byl-li do roka před zahájením konkursu vklad tichému společníku vyplacen, musí jej k žádosti konkursních věřitelů vrátiti a to i tenkrát, když vklad v této době mu byl vyplacen následkem toho, že společenský poměr byl zrušen, nebo z jakéhokoli jiného důvodu (úplného nebo částečného prominutí ztráty). Ustanovení čl. 259 obch. z. souhlasí úplně s předpisy odpůrčího zákona, tak že taková právní jednání mezi tichým společníkem a komplementářem lze v odpor bráti nejenom na nákladě čl. 259, nýbrž i na základě ustanovení zákona odpůrčího (§§ 5, 6, 28, 29, 30 odp. z.). Naskytá se otázka, zdali toto právo přísluší též správci konkursní podstaty, poněvadž čl. 259 mluví toliko o konkursních věřitelích; i k této otázce sluší přisvědčiti, neboť přísluší-li mu právo bráti v odpor právní jednání kridatářova v odpůrčím zákoně uvedená, tím spíše musí mu totéž právo příslušet proti takovým činům, kteréž zřejmě směřují k poškození konkursní podstaty. Dle odst. 4. čl. 259 nemají věřitelé práva žádati na tichém společníku navrácení vkladu, jestliže tento prokáže, že konkurs byl zaviněn okolnostmi, jež nastaly teprve po zrušení společnosti, po vyplacení vkladu nebo po prominutí ztráty.

VI. Zrušení tiché společnosti.

Důvody zrušení tiché společnosti jsou tytéž, jako při společnosti veřejné a komanditní (viz tyto čl.) s tím toliko rozdílem, že dle čl. 261 č. 1 a 2 ob h. z. se zrušuje tichá společnost' jedině smrtí majitele obchodní živnosti, po případě pozbude-li tento právní způsobilosti, nikoli však smrtí nebo pozbytím právní způsobilosti tichého společníka. Rovněž platí o výpovědi společnosti a o zrušení tiché společnosti bez předchozí výpovědi a též o soukromých věřitelích tichého společníka tytéž předpisy, jako při společnosti veřejné (čl. 124, 125 a čl. 261 posl. odst. a 262; čl. 263 a 126 obch. z.). Likvidaci obstarává komplementář. Nesvolí-li jedna nebo druhá strana ku zrušení tiché společnosti, musí o příslušné žalobě býti rozhodnuto pořadem práva, poněvadž v tomto případě jde o práva stran, o nichž nemůže býti rozhodnuto na pouhou žádost' a v řízení officiosním, nýbrž jedině na základě žaloby v pravidelném řízení sporném, jak tomu jest i dle čl. 125, 128 a 130 obch. z. při zrušení veřejné společnosti,

nebo při vystoupení nebo vyloučení některého společníka (roz. ze dne 13. prosince 1881 č. 13.753, časop. »Ger. Zeit.« r. 1883 č. 13).

Tichý společník i po svém vystoupení ze společnosti má právo cestou nesporného řízení žádati, aby komplementář za dobu, po kterou společnost trvala, roční bilanci mu sdělil, jakož i aby obchodní knihy a papíry k soudu složil k tomu konci, aby dle nich tichý společník správnost bilance mohl zkouseti, neboť jestliže tichý společník společenskou smlouvu vypověděl, jest to zajisté »důležitý důvod« ve smyslu čl. 253 obch. z., na jehož základě může bilanci žádati a v případě odepření na obchodní soud se obrátiti s návrhem, aby majitel obchodní živnosti jako jeho dřívější společník ku splnění své povinnosti byl přidržán; i zde sluší za správný uznati názor, že není tu třeba procesu, a že z pravidla i po zrušení společnosti dále trvá právo v čl. 253 obch. z. tichému společníku udělené (t. j. použití cesty officiosní) (roz. ze dne 21. května 1895 č. 6277, časop. »Jur. Bl.« ze dne 27. října 1895 č. 43).

Literatura: Prof. Dr. rytíř Randa, Soukromé obchodní právo rakouské, II. vyd., Praha 1892.

Společnost obchodní veřejná.

I. Pojem.

Veřejná obchodní společnost jakožto spojení kapitálu, úvěru a sil má veliký hospodářský význam, vyžaduje však též od společníků vzájemné značné důvěry. Vznik veřejné obchodní společnosti souvisí nejspíše s vývojem společenského ručení solidárního na základě středověkého rodinného, resp. domovního a dědického společenství a došla dalšího upravení ve statutech měst severoitalských. Předpisy o veřejné společnosti obchodní obsahuje ob. obchodní zákon ze dne 17. prosince 1862 č. 1. ř. z. z r. 1863; podpůrně platí též pro veřejnou obchodní společnost obchodní obyčeje a, není-li ani těchto, ustanovení ob. obč. zák. (čl. 1 obch. zák. a § 1216 o. o. z.). Dle obch. zákona, jenž nevytkl definice veřejné obchodní společnosti, vzniká tato již tím, že dvě nebo více osob obchody po živnostensku pod společnou firmou a se solidárním a neobmezeným ručením provozují. Dle panujícího mínění nesluší veřejnou obchodní společnost pokládati za právnickou osobu; táž má následkem zvláštních ustanovení obch. zák. samostatné postavení lišíc se od společnosti civilněprávní (§§ 1175—1216 o. o. z.). Pod ustanovení obch. zák. nespadá společenství kupců neúplného práva k provozování určité obchodní živnosti (čl. 10. obch. zák., §§ 7 a 9 úv. zák. jakož i výn. min. sprav. ze dne 8. února 1864 č. 803). Takové společnosti sluší posuzovati dle §§ 1179 až 1216 o. o. z.

II. Zřízení obchodní společnosti.

Ke vzniku veřejné společnosti obchodní dostačí společné provozování obchodů pod společnou firmou, při němž ručení za společenské dluhy není omezeno; žádá se toliko prostý souhlas k zahájení závodu, kterýž může býti též mlčky projeven, na př. když dědicové zděděný obchod dále společně provozují. Zvláštní společenské smlouvy zapotřebí není; byla-li smlouva taková uzavřena, nevyžaduje žádné zvláštní formy (čl. 85 obch. z.). O zřízení veřejné obchodní společnosti budiž ode všech společníků osobně nebo v ověřené formě za účelem zápisu do obchodního rejstříku učiněno oznámení u obchodního soudu, v jehož obvodu má společnost svoje sídlo, po případě též u obchodního soudu, v jehož obvodu se nachází odštěpný